

اصول قانون اساسی

در تونظرات شورای نگهبان

عنوان

بررسی اصل بیستم

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۱۲۶

تاریخ: ۱۳۹۳/۷/۲۸

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل بیستم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۱۲۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۷/۲۸

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

اصل بیستم.....	۳
۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی.....	۳
۱-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص لایحه مربوط به اموال متواریان و متهمین خارج از کشور.....	۳
۲-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص لایحه خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی.....	۴
۳-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص لایحه مجوز پرداخت تعهدات طرح‌های عمرانی مربوط به سال‌های ۱۳۵۲ لغایت ۱۳۶۳.....	۴
۴-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی تربیت پزشک و وابستگان به حرفه پزشکی و پیراپزشکی برای مناطق روستایی و عشایر و بخش‌ها و شهرستان‌های کوچک.....	۵
۵-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه رسیدگی به مسائل قضایی مربوط به نمایندگان مجلس شورای اسلامی.....	۵
۶-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی.....	۶
۷-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص طرح تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی.....	۶
۸-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص طرح اولویت استخدام افراد بومی.....	۶
۹-۱- نظر شورای نگهبان در خصوص لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به	

- ۷.....کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان
- ۱-۱۰- نظر شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح بند (۴) ماده (۲۸) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸ و الحاق یک بند به آن.....۷
- ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران.....۷
- ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان.....۸
- ۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی۸
- ۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان.....۸

اصل بیستم

همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۷۱۸۵ مورخ ۱۳۶۱/۱۰/۳۰ شورای نگهبان در خصوص لایحه مربوط به اموال متواریان و متهمین خارج از کشور مصوب جلسه ۱۳۶۱/۱۰/۲۱ مجلس شورای اسلامی:

۱-۱-۱- از لحاظ اینکه متواری بودن از کشور و اقامت در خارج شرعاً موضوع احکامی که در این لایحه ذکر شده نمی‌باشد، به اتفاق آراء مغایر با موازین و نیز به اکثریت آراء مغایر با اصل ۲۰ قانون اساسی شناخته شده، همچنین از لحاظ اینکه لایحه مذکور، لایحه قضایی است و بر حسب تحقیقی که شده به وسیله شورای عالی قضایی تهیه نشده است، با اصل ۱۵۷ قانون اساسی به اکثریت آراء مغایر شناخته شد. لازم به تذکر است حقوق دولت و بانک‌ها و سایر طلبکاران از فراریان و مقیمین در خارج از کشور طبق ضوابط شرعی به عنوان تقاص و عناوین شرعی دیگر لازم‌الاستیفاء است، چنانکه در رابطه با حفظ اموال غایب و جلوگیری از سوءاستفاده از آنها نیز با رعایت ضوابط شرعی تصویب قوانین و اقدامات مقتضی امکان‌پذیر است.^۱

۱. ماده واحد- به منظور حفظ مصالح عمومی و جلوگیری از حیف و میل اموال و خروج غیرقانونی اموال به خارج از کشور، به کلیه افرادی که به هر نحو قبل یا بعد از پیروزی انقلاب به خارج از کشور متواری یا در خارج مقیم شده‌اند، به مدت دو ماه مهلت داده می‌شود برای تعیین تکلیف اموال خود در ایران شخصاً به دادسرای کل انقلاب مراجعه نمایند، در غیر این صورت به دادستانی کل انقلاب اجازه داده می‌شود از تاریخ انقضای مهلت مقرر، کلیه اموال منقول و غیرمنقول این قبیل اشخاص را به فروش رسانده یا به اجاره واگذار و کلیه وجوه حاصله را به طور امانی در حساب دولت واریز نماید و همچنین کلیه قراردادهای و یا امتیازاتی را که به نحوی از دولت ایران تحصیل کرده‌اند، لغو نماید.

تبصره ۱- کسانی که به علت موجه و قابل قبول، از جمله امراض صعب‌العلاج و تحصیل و کار و تجارت و یا عوامل خارج از اراده آنان به خارج از کشور رفته‌اند و در خارج از کشور اقامت دارند، از حکم این ماده واحد مستثنی می‌باشند. تشخیص این موارد به عهده هیئتی مرکب از نمایندگان نخست وزیری و دادستانی کل انقلاب و بر حسب مورد وزارت بهداری، وزارت امور خارجه و وزارت فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بازرگانی می‌باشد. افراد مذکور در این تبصره موظفند در مدت یادشده در ماده واحد، وضع خود را کتباً به دادستانی اطلاع دهند، سپس دادستانی کل انقلاب به مدت دو ماه از تاریخ وصول اطلاع از

۱-۲- نظر شماره ۲۰۷۶ مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۱ شورای نگهبان در خصوص لایحه خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۱۳۶۳/۸/۱۷ مجلس شورای اسلامی:

۱-۲-۱- بند (د) تبصره (۳)^۱ از لحاظ اینکه مشتمل بر تبعیض است و در معافیت پزشکان سپاه استثنا ننموده است، با بند (۹) اصل ۳ و اصل ۲۰ قانون اساسی مغایرت دارد.

۱-۳- نظر شماره ۴۹۵۳ مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه مجوز پرداخت تعهدات طرح‌های عمرانی مربوط به سال‌های ۱۳۵۲ لغایت ۱۳۶۳ مصوب ۱۳۶۴/۹/۵ مجلس شورای اسلامی:

۱-۳-۱- اطلاق ماده (۲)^۲ که پرداخت بدهی دولت به کلیه بستنکاران قبل از

هر نوع تصرف مالکانه در اموال آنان جلوگیری می‌کند تا در این مدت، افراد مذکور کلیه دلایل و مدارک مثبت را به دادستانی کل انقلاب ارسال و رسید دریافت دارند؛ در غیر این صورت مطابق ماده واحده با آنان عمل خواهد شد.

تبصره ۲- دادستانی انقلاب می‌تواند حقوق خدمت‌گزاران و دیگر هزینه‌های جاری و نگهداری اموال مذکور را که در اختیار دارد، در صورت ثبوت و یا لزوم و بر اساس مدارک مثبت از محل عواید حاصل از فروش یا اجاره آنها پرداخت نماید.

تبصره ۳- در مواردی که اموال موضوع این قانون به فروش رفته و یا اجاره داده شده باشد و مالک به دادرسی انقلاب مراجعه و در دادگاه اثبات حق نماید، وجوه حاصل، به وی مسترد خواهد شد.

تبصره ۴- از تاریخ تصویب این قانون، کلیه وکالتنامه‌های افراد موضوع این قانون و اجاره‌نامه‌ها و سایر قراردادهای مربوط به اموال مذکور کان لم یکن و باطل می‌باشد.

تبصره ۵- کلیه اتباع ایرانی که بدون مجوز قانونی اموالی را از کشور خارج کرده‌اند، موظفند طی سه ماه پس از اعلام دادستانی کل انقلاب به کشور بازگردانند. در غیر این صورت معادل اموال مذکور از دارایی موجود آنان در داخل کشور به حکم حاکم شرع در اختیار دولت جمهوری اسلامی قرار خواهد گرفت.

تبصره ۶- کسانی که به موجب این قانون فراری محسوب و همسر و فرزندان و یا پدر و مادر و منسوبین طبقه اول که تحت تکفل آنان بوده‌اند در کشور اقامت داشته باشند، خانه و اموالی که در حد متعارف زندگی و امرار معاش یک خانواده معمولی باشد در اختیار افراد مذکور باقی خواهد ماند.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این لایحه، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۵-۱.

۲. ماده ۱- اجازه داده می‌شود تعهدات پرداخت نشده طرح‌های عمرانی سال‌های ۱۳۵۸ تا پایان ۱۳۶۳ که با رعایت مقررات در حدود و اعتبارات مصوب ایجاد شده باشد، از محل اعتبار سال ۱۳۶۴ طرح

انقلاب، حتی کسانی که مشمول قانون اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی نیز نیستند و لازم‌هش این است که شخص طلبکار ناگزیر باشد خود به دادگاه مراجعه و براث خویش را از شمول اصل ۴۹ قانون اساسی از دادگاه بگیرد، مغایر اصول ۲۰ و ۳۷ قانون اساسی شناخته شد.

۴-۱- نظر شماره ۵۳۷۲ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۹ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی تربیت پزشک و وابستگان به حرفه پزشکی و پیراپزشکی برای مناطق روستایی و عشایر و بخش‌ها و شهرستان‌های کوچک مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی:

۴-۱-۱- توزیع گزینش به این صورت که در این طرح پیش‌بینی شده که دانشجویان صنف خاصی با بالا بودن نمرات دیگران ارجح باشند، به اکثریت آراء با بند (۹) و (۱۳) اصل سوم و اصل بیستم قانون اساسی مغایر شناخته شد.^۱

۵-۱- نظر شماره ۱۰۵۱ مورخ ۱۳۶۸/۷/۱۳ شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه رسیدگی به مسائل قضایی مربوط به نمایندگان مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۸/۷/۵ مجلس شورای اسلامی:

۵-۱-۱- ماده واحده از این نظر که برای رسیدگی به اتهامات نماینده مجلس، ترتیب و امتیاز خاصی را قائل شده با تساوی عموم در برابر دستگاه قضایی و مورد حمایت قرار گرفتن همه مردم به طور یکسان در برابر قانون و لزوم رفع تبعیضات ناروا و مفاد و مفهوم

مربوط پرداخت شود. تعهدات مذکور در این بند متناسب با حجم کارهای در دست اجرای پیمانکاران ذی‌ربط قابل پرداخت می‌باشد.

ماده ۲- در مورد بستن کارکنان قبل از انقلاب از سال ۵۲ تا پایان سال ۵۷ پس از رسیدگی دادگاه‌های اصل ۴۹ قانون اساسی و کسب مفاد حساب از بانک‌ها و وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان تأمین اجتماعی بدهی دولت پرداخت شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده واحده- اجازه داده می‌شود تعهدات پرداخت نشده طرح‌های عمرانی سال‌های ۱۳۵۸ تا پایان ۱۳۶۳ که با رعایت مقررات در حدود و اعتبارات مصوب ایجاد شده باشد، از محل اعتبار سال ۱۳۶۴ طرح مربوط پرداخت شود. تعهدات مذکور در این بند متناسب با حجم کارهای در دست اجرای پیمانکاران ذی‌ربط قابل پرداخت می‌باشد.

ماده (۲) در مصوبه اصلاحی حذف شد.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۷-۱.

اصل ۱۴۰ قانون اساسی منافات داشته و اطلاق آن در بعضی موارد موجب تضییع حق بعضی از شکات و ایراد خسارت به آنان می‌شود؛ لذا با اصول ۳ (بند ۹ و ۱۴) و ۲۰ و ۱۴۰ قانون اساسی مغایر است و از لحاظ شرعی نیز با موازین قضایی اسلامی و تساوی همه افراد در ترتیب دادرسی اسلامی مغایر بوده، خلاف شرع است.^۱

۱-۶- نظر شماره ۵۹۶ مورخ ۱۳۷۴/۴/۲۷ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۵ مجلس شورای اسلامی:

۱-۶-۱- بند (۵) ماده (۱۲)، مغایر بند (۹) اصل ۳ و اصل ۲۰ قانون اساسی شناخته شد و با توجه به اشکال این بند، نسبت به تبصره‌های (۱) و (۲) پس از اصلاح این بند اظهارنظر خواهد شد.^۲

۱-۷- نظر شماره ۸۰/۲۱/۱۵۳۷ مورخ ۱۳۸۰/۳/۱۹ شورای نگهبان در خصوص طرح تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی:

۱-۷-۱- ... حمایت و سرمایه‌گذاری خارجی به نحوی است که در مواردی با شرایط مساوی موجب رجحان ایرانیان خارج از کشور بر اتباع ایرانی مقیم کشور و موجب تبعیض ناروا است ...

علی‌هذا مصوبه مذکور از جمله مواد (۱) تا (۷) و (۱۱) و (۱۳) و (۱۵) و (۱۷) و (۱۹) و (۲۱) و (۲۵) با بند «ج» و ذیل اصل ۲ و بندهای (۵) و (۶) و (۹) و (۱۲) و (۱۳) [با] اصل ۳ و اصول ۱۹ و ۲۰ و بندهای (۵) و (۸) [با] اصل ۴۳ و اصول ۴۸ و ۸۰ تا ۸۲ و ۸۵ و ۱۳۸ و ۱۵۲ و ۱۵۳ قانون اساسی مغایر شناخته شد.^۳

۱-۸- نظر شماره ۸۰/۲۱/۳۰۲۸ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۸ شورای نگهبان در خصوص طرح اولویت استخدام افراد بومی مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۴ مجلس شورای اسلامی:

۱-۸-۱- با توجه به اینکه مردم ایران از هر قوم و قبیله از حقوق مساوی

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۹-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۲۱-۱.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل دوم، شماره ۱-۳-۲.

برخورد دارند و همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند، این طرح مغایر اصول نوزدهم و بیستم قانون اساسی شناخته شد.^۱

۹-۱- نظر شماره ۳۹۷۲/۳۰/۸۲ مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان مصوب ۱۳۸۲/۵/۱ مجلس شورای اسلامی:

۹-۱- علاوه بر اینکه موارد مغایر با شرع مقدس اسلام، مذکور در بند (الف) مصوبه و مرجع تشخیص آن معین نشده تا نسبت به مصوبه از نظر انطباق با موازین شرع و قانون اساسی اظهار نظر گردد، با عنایت به اینکه موارد خلاف شرع و مغایرت با قانون اساسی کنوانسیون بسیار زیاد است، به طوری که شرط عدم قبول اجراء مفاد کنوانسیون در این موارد- چون با اهداف منظور این کنوانسیون سازگار نیست- به حکم بند (۲) ماده (۲۸) کنوانسیون پذیرفته نیست و در نتیجه دولت جمهوری اسلامی ایران ملزم به پذیرش مفاد کنوانسیون در این موارد نیز می شود؛ فلذا تجویز الحاق دولت به این کنوانسیون خلاف ضروریات اسلام، مغایر با ضوابط مسلّم اسلام و مغایر اصول متعدد قانون اساسی از جمله اصول ۲، ۳ (بندهای ۱ و ۵)، ۴، ۱۰، ۲۰، ۲۱، ۷۲، ۱۱۵ و ۱۵۳ قانون اساسی شناخته شد.^۲

۱۰-۱- نظر شماره ۱۸۷۸۱/۳۰/۸۵ مورخ ۱۳۸۵/۱۰/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح بند (۴) ماده (۲۸) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸ و الحاق یک بند به آن مصوب ۱۳۸۵/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی:

۱۰-۱- بند (۴) ماده (۲۸) با توجه به اینکه عده زیادی را از حق انتخاب شدن محروم می نماید، مغایر بند (۸) اصل ۳ و اصل ۲۰ قانون اساسی شناخته شد.^۳

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اسانامه های مصوب هیئت وزیران

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل نوزدهم، شماره ۱-۳-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل دوم، شماره ۱-۵-۱.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۶۳-۱.

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نگهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
را ایا فو تحت تاثیر بیج قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون بیج ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزو هشدده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir